

**ÅRSRAPPORT FRA STATENS NATUROPPSYN TIL
BREHEIMEN NAJONALPARKSTYRE
2011**

Orkideen Marisko i full blomstring i Høyrokampen naturreservat.

SNO ansatte:

**Liv Byrkjeland, Luster
Øyvind Angard, Skjåk**

I tillegg er det kjøpt tjenester av:

**Skjåk almenning
Lom fjellstyre
Luster kommune
Tanaquil Enzensberger
Skjolden bygdeservice**

Innledning

Dette er en oversikt over arbeidsoppgaver som SNO har vært ansvarlig for i Breheimen og tilgrensende verneområder i Oppland og Sogn og Fjordane. Rapporten er laga etter en fast mal som er utarbeidet for alle årsrapportene til områdestyrene. Malen tar utgangspunkt i oppsettet som blir brukt i bestillingsdialogene med tre nivå:

1. SNO sine kjerneoppgaver (kap. 1-4.)
2. Fylkesmannens bestillinger av SNO personalressurser (kap 5., skjema B)
3. Fylkesmannens bestillinger av tiltak utført av SNO (kap. 5, skjema C)

1. Oppsynsaktivitet: kontroll/tilsyn, informasjon mv i nasjonalparken

Brudd på verneforskriftene for Breheimen.

Anmeldelse

SNO anmeldte ett forhold som gikk på opparbeiding og merking av sti i Mysubytta LVO og Breheimen NP. Saken ligger hos politiet.

Påpeking av plikt.

To saker som gikk på motorferdsel i utmark i hhv Mysubytta LVO og Strynefjellet LVO. Begge aktuelle personer fikk et brev fra SNO om deres plikter til å innhente nødvendige løyver før motorferdsel i utmark foregår.

Utviklingstrekk/utfordringer

Når det gjelder motorferdsel så er det et ganske jevnt behov for legitime kjøretillatelser. Utfordringen for snøskutertransport er hvor kjøring skal starte fra, fordi enkelte steder direkte er vanskelige på grunn av fysiske forhold. Det er ikke noe stort omfang av ulovlig kjøring i utmark, men det er særlig i yttergrensene av verneområda at dette kan være aktuelt.

I Sogn og Fjordane har det blitt utført noen kontroller av motorferdsel i Breheimen nasjonalpark, i tillegg til en større fellesaksjon med politiet i Sogndal. For Sogn og Fjordane er det ikke registrert ulovlig motorferdsel i Breheimen og tilgrensende landskapsvernområde i 2011, men det er observert en del kjørespor og aktivitet i følgende område som bør følges opp med oppsyn:

- Vigdalen LVO (snøscooter i hytteområdene)
- Dalsdalen frå Kolstad – Smørvevatnet (barmarkskjøring)
- Kokstad – Osen (snøscooter til hytteområdene)

Anbefalte oppfølgingspunkter neste år

En dialog mellom forvaltning, SNO, grunneiere, villreinutvalg mm for å legge en plan for hvilke utgangspunkter som kan brukes for snøskutertransport. Sporadiske oppsynsturer for å forebygge/avdekke ulovlig bruk av snøskuter i verneområda, som:

- Grotliområdet mot Strynsfjellet og Glittervatnet
- Lundadalen
- Tundradalen

- Bøverdalen, frå Netoseter mot Lomseggen
- Sognefjellet

Samt de punkt som er nevnt for SF ovenfor.

Brudd på viltlova

Det vart anmeldt ett forhold om brudd på viltlova på Luster sida av Breheimen. Saka vart henlagt av politiet.

Villrein

Villreinutvalget for Ottadalen og SNO har et godt samarbeid om gjennomføring av oppsynet under villreinjakta. Under årets villreinjakt deltok SNO med 5 fast ansatte, som til sammen var ute 51dager, utførte 43 kontroller og informerte 335 personer.

Nytt i 2011 var at Ottadalen villreinområde ble med på ei utprøving av Naturmangfoldlova, dette for å få erfaring med håndhevelse av reglene om miljøerstatning. Villreinutvalget hadde på forhånd godkjent utprøvingen. Håndhevelsen skulle i første rekke rettes mot overtredelser som ellers ville medført anmeldelse til politiet. Før jakta ble det gjennomført eget oppsynskurs der Naturmangfoldlova var hovedtema.

I forbindelse med jakta ble tre saker vurdert nærmere for miljøerstatning.

Etter nærmere vurdering ble konklusjonen at sakene ikke egnet seg for pålegging av miljøerstatning etter Naturmangfoldlova. Alle sakene var ”tvilstilfeller” og vil ha stor betydning i forbindelse med framtidig utøvelse av reglene om miljøerstatning.

Foto frå reinsjakta 2011 på Skjellflyi.

Nytt for 2011 var det også at villreinutvalgets oppsynskorps ble utstyrt med SNO-bevis og delvis SNO-uniformering.

Utviklingstrekk/utfordringer

Se villreinutvalgets årsmelding/oppsynsrapport.

Anbefalte oppfølgingspunkter neste år

Se villreinutvalgets årsmelding/oppsynsrapport.

Bestandsregistrering rovvilt

SNO gjennomfører bestandsregistrering av jerv fra mars og ut snøsesongen. Dette medfører mange besøk i store deler av området. Rovviltregistreringer rapporteres gjennom rovbasen som har egen innsynsløsning.

Informasjon

SNO deltok med stand på Sotaseter i forbindelse med Nasjonaparkfestivalen i august. Det var over 100 personer som besøkte standen vår.

Foto frå SNO-standen på Sotaseter 12.-14. august.

2. Oppsynsaktivitet: kontroll/tilsyn, informasjon mv i landskapsvernområdene

I landskapsvernområdene har det vært mye oppsynsvirksomhet i forbindelse med tilsyn av tiltak. I tillegg har det blitt gjort en del informasjonsarbeid til grunneiere, turister, skoleelever og fagfolk. Det har også blitt arrangert to kurs for SNO i Mørkridsdalen om sjeldne planter og om tradisjonskunnskap.

Grunneiere, entrepenør, forvaltning og SNO på synfaring i Mørkridsdalen.

Mennesket og naturarven

Dette er et prosjekt som har kommet direkte fra Miljøverndepartementet utenom bestillingsdialogen med fylkesmannen. Prosjektet har tatt mye SNO-tid i Luster, men det har vært tett koblet til tiltakene som kom gjennom bestillingsdialogen. SNO startet dette arbeidet med utgangspunkt i, og i samarbeid med, Skjolden bygdelag sitt innsamlingsprosjekt om tradisjonell utmarksbruk i Mørkridsdalen. Det er laget en dokumentarfilm om prosjektet som Miljøverndepartementet viste den 9. nov 2011 på den internasjonale konferansen om Konvensjonen om biologisk mangfold i Montreal. Se egen prosjektrapport.

Prosjektet Mennesket og naturarven skaper felles plattform mellom vernearbeid og grunneierinteresser.

3. Registrering/overvåking

Ferdselstilling

I Dumdalen har det også i år stått oppe en ferdselsteller for å måle omfanget av fotturister inn til grottene. Totalt ble 5043 registrert fordelt på 2747 inn i dalen og 2296 ut av dalen.

Utviklingstrekk/utfordringer

Den totale ferdselen i Dumdalen er ganske stabil, slik det ser ut i dag. Den store utfordringen er hvordan å ta vare på grottene samtidig som å opprettholde bruken av dem.

Anbefalte oppfølgingspunkter neste år

Fortsette dialogen mellom brukerne og forvaltninga for å lage en smidig ordning som vil tjene både vernet av grottene og brukerne. Få i gang satt planene om ny parkeringsplass og informasjonstavler ved inngangen av Dumdalen.

Foto fra skoleopplegg i Dumdalen

Ferdselstilling i Mørkridsdalen

I Luster var det ferdselstelling i Mørkridsdalen landskapsvernområde på stien opp til Dulsetefossen. Her passerte det totalt 2765 personer i perioden frå 28. juni til 13. oktober 2011, fordelt på 1659 stk. som gikk opp og 1106 stk. som gikk ned.

4. Merking av grensene

SNO startet opp med merking av verneområdene, og på Opplandssida har det kommet opp 15 skilt. Det er prioritert de mest brukte inngangsportalene til Breheimen.

I Vigdalen LVO er det satt opp to landskapsvernområde skilt ved de to inngangsportene. I Mørkridsdalen LVO er det også satt opp to skilt ved Hyrnavollen og Jervane.

Det er vart to ulike løøsninger i Oppland (t.v.) og Sogn og Fjordane(t.h.).

Utviklingstrekk/utfordringer

Utfordringen med dette arbeidet er å få tak i gode nok kart med vernegrenser, slik at det vil bli lettere å få gjennomført tiltak etter hvert som dette kommer. Arbeidet foregår til fots med bormaskin.

Anbefalte oppfølgingspunkter neste år

Skiltinga fortsetter så snart barmarkssesongen er i gang. Samordne med Jordskifteverket sin grensemerking som er planlagt sommeren 2012.

5. Utkvittering av bestilte tiltak 2011

Oppland

I bestillingsdialogen har det vært et etterslep fra tidligere års bestillinger, og noe av innsatsen har blitt rettet dit. Fortsatt vil det bli med en del tiltak til 2012, og mye av dette skyldes at prosjekter skal samkjøres med bl.a Statens vegvesen og andre utbyggere.

Sogn og Fjordane

I Sogn og Fjordane er alle tiltak som fikk tilskuddsmidler blitt gjennomført som planlagt (skjema C). Bestillinger som har krevd arbeidsressurser har stort sett vært gjennomført etter planen (skjema B).

Arbeidsoppgåver frå bestillingsdialogen 2010 (B-skjema)

Målstyrt forvaltning – registrering av fugl og sti-slitasje

SNO har deltatt i prosjektet Målstyrt forvaltning som er et treårig prosjekt i regi av fylkesmannen. Der det blir utført målinger av sti-slitasje på fire steder på stien fra Mørkrid til Fast. I tillegg blir det gjort fugletellingar på Fast.

Utviklingstrekk/utfordringer

Prosjektet med å gjøre målinger av ferdsel, stislitasje og fugl bør fortsette for å kunne se om det er utvikling i bruken av området, og om dette påvirker vegetasjon og fugleliv. SNO kan overta feltarbeidet som bør forenkles noe og samkjøres med tilsvarende prosjekt i andre verneområder.

Tiltak frå bestillingsdialogen (C-skjema)

Informasjonstavler

I 2011 er det blitt sett opp tre nye informasjonstavler i Luster: Nørdestedalen, Dalsdalen og Jervane i Mørkridsdalen. På Jervane er det også parkeringsplassen blitt utbedret, sjå foto.

Ny parkeringsplass og oppslagstavle på Jervane.

Buføringsveg

Buføringsvegen i Mørkridsdalen er et flereårig prosjekt. I 2011 ble det bygd ny bro ovenfor Dulsete og gjort utbedringer på stien nederst i dalen over Hødnavollen, sjå foto.

Drageset Maskin utfører utbedringer på buføringsveien i Mørkridsdalen

Broen ovenfor Dulsete.

Kulturlandskapsskjøtsel

I Mørkridsdalen er det også blitt slått på utmarkslåtten Knivabakkgerdet. Dette er en 26 mål stort utmarkslåtten som ikke har vært slått siden slutten av 1960-tallet (foto).

I tillegg er det utført høstbeiting med 110 sau i området rundt Knivabakkli i perioden september - november.

Granene på stølen Knivabakkli vart fjernet i løpet av høsten 2011. Noen av granene var begynt å frøe seg, og det finnes noen smågraner i området. Det er likevel såpass lite gran i Mørkridsdalen at det er mulig å holde hele landskapsvernområdet fri for gran dersom all gran blir fjernet i løpet av de nærmeste årene.

Slåtten på Knivabakkgerdet i august 2011. Det ble brukt 120 timeverk på slåtten.

SKJEMA B - Bestillinger fra fylkesmann 2011 (bestilling av SNO personellressurser ut over SNOs kjerneoppgaver)

Bestillingsnummer (fylke + nummer + år)	Prioritet Kategori 1-3 og evt frist for oppdrag	Hvis verneområde ID-nr. for området (Naturbase)	Navn på område/lokalitet	Beskrivelse av oppdrag	Anslått tidsbruk i SNO ukeverk	Kryss av hvis behov for egen rapport	SNO sin rapportering av oppdraget (SNO fyller ut <u>etter</u> utført arb.)	SNO sine forslag til videre oppfølging, eventuelle oppgaver som ikke er utført (fylles ut etter utf. arb.)
Op-34-2011	1		Breheimen NP med tilliggende verneområder	Videreføring oppsetting av info ved Billingen, Høydalen, Sognefjellshytta, Sota sæter og Jotunheimen fjellstue. Noe arbeid gjenstår med oppsetting av plakater.	1	X	Det er satt opp ny tavle i Høydalen, og skiftet ut plakater ved Sota. Ellers avventes produksjon av plakater og samarbeid med Statens vegvesen på Sognefjellet og Jotunheimen fjellstue.	Avtale møte med SVV for å få fortgang i planene .
OP-35-2011	1		Høydalen LVO	Bistå med opparbeiding av parkeringsplass (med gjerding) i Høydalen.	2	X	Det har vært flere befaringer med grunneiere, hytteeiere og setereiere for å bli enige om en fornuftig plassering.	Avtale med entreprenør for å få et prisoverslag.
OP-36-2011	1	VV00002830	Breheimen NP	Videreføring av opparbeiding av p-plasser i Lundadalen og Tundradalen	2	X	Arbeidet er ferdig på begge plassene.	
OP-37-2011	1		Breheimen NP med tilliggende verneområder	Videreføring nye infopunkter inkludert oppsetting av tavler i Lom sentrum (fjellmuseet), på Grotli og i Lundadalen.	1	X	Lundadalen: tavle og plakater ferdig Grotli: Avventer samarbeid med SVV Lom sentrum: Tavle er ferdig, venter på plakater.	Komme i dialog med SVV og Grotli for å få fortgang i tiltaket.
OP-38-2011	1	VV00002830	Breheimen NP med tilliggende verneområder	Informasjonstiltak: Dumdalen. Utarb. Kursmateriell/kursing, infotavler med plakater.	3	X	Kurset er gjennomført. Tavle er planlagt men ikke gjennomført.	Jobbe for en god totalløsning med parkering og informasjon.

OP-39-2011	2	VV00002830	Breheimen NP med tilliggende verneområder	Informasjonstiltak Dønfoss. Behjelpelig med utarbeidelse av infomateriell etc.	?	X	SNO er med i prosjektgruppa for Dønfoss og deltar med innspill og faglige råd.	Fortsette i prosjektgruppa
OP-40-2011	2	VV00002830	Breheimen NP med tilliggende verneområder	Oppgradering/utskifting av bru over Måråe. Delta i planleggingen.	1	X	Planlegging og plassering/flytting av bru har vært diskutert.	Jobbe med prosjektet i samarbeid med forvaltning og brukere i området.

SF 27-2011	Prioritet 1		Breheimen NP med tilgrensande verneområde	Følgje opp prosjekt med Målstyrt forvaltning,	1,5		SNO har delteke på feltarbeid i juni, og hatt ansvar for ferdseltejar. Aurland naturverkstad skriv rapport om prosjektet.	SNO bør overta feltarbeidet
SF 27-2011	Prioritet 1		Breheimen NP med tilgrensande verneområde	Følgje opp prosjekt med Naturarven og tradisjonell økologisk kunnskap	1,5		Naturarven som verdiskapar har eigen prosjektleiar som SNO samarbeidar med innan tilrettelegging og undervisning i verneområde (bygdevertkurs, gjennomgåande stisystem m.m.) http://luster.custompublish.com/index.php?cat=17855	Følgje opp samarbeidet
SF 27-2011	Prioritet 1		Breheimen NP med tilgrensande verneområde	Systematisk registrere og fotografere alle bygningar, anlegg og inngrep i verneområde	2		Pågåande arbeid. Registeringane vert lagt inn i SNO sin Verneområdelogg tilknytt Naturbasen hjå Direktoratet for naturforvaltning	Oppfølging i 2012

SKJEMA C – Tiltak i nasjonalparker og andre verneområder (tiltak som er tildelt midler over 1426.30 eller 1426.31.1 og hvor SNO-L er ansvarlig for gjennomføring)

Bestiller	VerneID	Verneområde navn	Tiltakstype	Beskrivelse	Øk. Ansvarlig	Tildelt NOK	Status pr nov 2011	Kommentar
FMOP	VV00002830	Breheimen NP	Infopunkt	Ferdigstillelse av parkeringsplassen og infostativet med plakater.	SNO	10 000	Ferdig	
FMOP	VV00002830	Breheimen NP Mysubytta LVO	Parkeringsplass	Planering av plassen, samt oppsetting av kantstein	SNO	20 000	Ferdig	
SF 26-2011	VV00002830	Breheimen	Breheimen NP med tilgrensande verneområde	Setje opp informasjonskilt ved innfallsportane til NP og LVO.	SNO	60 000	Ferdig	Det er sett opp informasjonstavler i Dalsdalen og Fortunsdalen. Luster kommune har vore ansvarlege og SNO leiar for tiltaka.
SF 27-2011	VV00002832	Mørkridsdalen LVO	Breheimen NP med tilgrensande verneområde	Følgje opp prosjekt med stiar og ferdseisvegar i Mørkridsdalen	SNO	300 000	Ferdig	Det er gjennomført <ul style="list-style-type: none"> - bygging av ei bru utført av Skjolden bygdeservice - utbetring av veg utført av Drageseth maskin utbetring av mindre parti i regi av grunneigarar. SNO har hatt tilsyn med arbeidet og har delteke i planlegging og synfaringar.
SF 27-2011	VV00002832	Mørkridsdalen LVO	Breheimen NP med tilgrensande verneområde	Kulturlandskaps Skjøtsel i Mørkridsdalen	SNO	100 000	Ferdig	Dette er gjennomført i 2011: <ul style="list-style-type: none"> - hogging av gran på Knivabakkli utført av Skjolden bygdeservice - inventering av

								slåtteng utført av Tanaquil Enzenberger - kjøp av slåmaskin og slått av Knivabakkgerdet utført av grunneigarar
--	--	--	--	--	--	--	--	---

Statens naturoppsyn (SNO)

SNO er miljøforvaltningens operative feltorgan som er myndighetsutøver etter lov om statlig naturoppsyn av 21. juni 1996. Loven gir SNO-personell tilsynsmyndighet og ansvar for oppsyn med overholdelse av følgende miljølover; friluftsløven, naturmangfoldloven, motorferdselsloven, kulturminneløven, viltloven, laks- og innlandsfiskloven, markaløven og deler av forurensningsloven i hele landet, både på offentlig og privat grunn. Oppgaven er todelt og retter seg både mot tilsyn og overvåking av naturtilstanden og tilsyn med menneskets atferd i naturen i forhold til gjeldende regelverk.

Den nasjonale ledelsen i SNO ligger i Direktoratet for naturforvaltning (DN) i Trondheim og det heltidsansatte lokale naturoppsynet har arbeidssted tilknyttet sitt geografiske oppsynsområde, totalt 61 lokale kontorer, med til sammen 93 ansatte ved starten av 2011. Organisasjonen er delt i seks seksjoner; to kystseksjoner, to nasjonalparkseksjoner, en rovviltseksjon og en naturveilederseksjon.

Hovedoppgavene er informasjon og veiledning, i tillegg til kontroll, registrering, dokumentasjon, skjøtsel og tilrettelegging. I dette inngår også viktige oppgaver innen rovviltforvaltning, bl.a. bestandsregistrering og skadedokumentasjon knyttet til den lovfestede erstatningsordningen på bufe og tamrein. Virksomheten er basert på egne oppsynsstillinger i kombinasjon med kjøp av tjenester og samarbeid med andre oppsynsordninger lokalt og regionalt. SNO har også et overordnet ansvar for Skjærgårdstjenesten, en interkommunal ordning med hovedansvar for skjærgårdsparkene mellom Bergen og Halden. En viktig utfordring for naturoppsynet er å skape forståelse og respekt for regelverket som finnes på dette området.

Det blir lagt vekt på å etablere godt samarbeid med de andre aktørene innen naturoppsyn. Dette gjelder både fjelloppsynet i regi av fjellstyrene, Statskog Fjelltjenesten i Nordland og Troms, og politiet. Særlig er samordning med politiet viktig når det gjelder kontrolloppgavene. Samarbeidet er formalisert gjennom avtaler, rolleavklaringer og tjenestekjøpsavtaler. På denne måten blir naturoppsynet mer effektivt og profesjonalisert. Virksomheten er fortsatt i vekst og utvikler seg i tråd med de rammer som finnes i lovforarbeider og gjennom den løpende styringsdialogen med Miljøverndepartementet.

